

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

Ürün Raporu KURU SOĞAN 2022

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

ÜRÜN RAPORU
KURU SOĞAN
2022

Hazırlayan
Mehmet Salih DÜNDAR
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
mehmetsalih.dundar@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 360

ISBN: 978-625-8451-55-9

© TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

KASIM/2022

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen
“ 2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması ” na aittir.
(<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İçindekiler

1.GİRİŞ.....	1
2. DÜNYADA DURUM.....	1
2.1. Dünyada Kuru Soğan Ekilen Alan.....	1
2.2. Dünyada Kuru Soğan Üretimi.....	3
2.3. Dünyada Kuru Soğan Verimi.....	4
2.4. Dış Ticaret.....	5
2.4.1. İhracat.....	5
2.4.2. İthalat.....	6
2.5. Fiyatlar.....	7
3. TÜRKİYE’DE DURUM.....	7
3.1. Türkiye Kuru Soğan Ekim Alanı.....	8
3.2. Türkiye Kuru Soğan Üretimi.....	9
3.3. Türkiye Kuru Soğan Verimi.....	10
3.4. Dış Ticaret.....	10
3.4.1. İhracat.....	10
3.4.2. İthalat.....	11
3.5. Fiyatlar.....	12
3.6. Türkiye’de Kuru Soğan Destekleme Politikaları.....	13
3.7. Türkiye Kuru Soğan Girdi Pariteleri.....	13
4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	14
EK TABLOLAR.....	15
KAYNAKLAR.....	24

Tablolar Dizini

Tablo 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanları (bin ha).....	2
Tablo 2. Dünya Kuru Soğan Üretimi (bin ton).....	3
Tablo 3. Bazı Önemli Ülkelerin Kuru Soğan Verimleri (ton/ha)	4
Tablo 4. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İhracatı (bin ton).....	5
Tablo 5. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İthalatı (bin ton).....	6
Tablo 6. Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton)	7
Tablo 7. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanı (da)	8
Tablo 8. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Üretim Miktarları (ton)	9
Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (ton)	10
Tablo 10. Türkiye Kuru Soğan İthalatı (ton).....	11
Tablo 11. Türkiye Kuru Soğan Destek Tablosu	13
Tablo 12. Türkiye Kuru Soğan Girdi Pariteleri	13
Ek Tablo 1. Ülkelere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (ha)	15
Ek Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Üretimi (ton).....	16
Ek Tablo 3. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Verimi (ton/ha)	17
Ek Tablo 4. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İhracatı (ton).....	18
Ek Tablo 5. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İthalatı (ton).....	19
Ek Tablo 6. Ülkelere Göre Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton).....	20
Ek Tablo 7. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanı (da).....	21
Ek Tablo 8. Türkiye’de İllerin Kuru Soğan Üretim Miktarları (ton)	22
Ek Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (bin ton)	23

Grafikler Listesi

Grafik 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanlarında Önemli Ülkeler (2020, %)	2
Grafik 2. Dünya Kuru Soğan Üretiminde Önemli Ülkeler (2020, %).	4
Grafik 3. Ülkelere Göre Kuru Soğan İhracatı Dağılımı (2020, %)	5
Grafik 4. Ülkelere Göre Kuru Soğan İthalatı Dağılımı (2020, %)	6
Grafik 5. İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (2021, %)	8
Grafik 6. İllere Göre Kuru Soğan Üretimi (2021, %).	10
Grafik 7. Türkiye'nin Kuru Soğan İhracatında Önemli Ülkeler (2021/22, %)	11
Grafik 8. Türkiye'nin Kuru Soğan İthalatında Önemli Ülkeler (2021/22, %)	12
Grafik 9. Yıllar İtibarıyla Kuru Soğan Üretici ve Tüketici Fiyatları (TL/Kg)	12

1. GİRİŞ

Milattan önce 2000 yıllarında yaşayan Hititler soğan, sarımsak gibi bitkileri yetiştirmiş ve sarımsağa Sum-sar, soğana ise Sum-sikil-sar adını vermişlerdir.

Soğan dünyada gelir düzeyine bağlı olmaksızın zengin-yoksul bütün ailelerin mutfağına giren nadir sebzelerden biridir. İnsan beslenmesi açısından önemli birçok vitamin ve mineral maddesi içermesinin yanında insanlık tarihinin başlangıcından bu yana kullanımı bilinen tıbbi bitki niteliğindedir (Yılmaz vd., 2006).

Türkiye soğanın binlerce yıldan beri üretildiği ülkelerden biridir ve Anadolu toprakları soğanlı birçok bitkinin ana vatanıdır. Binlerce yıldan beri yetiştirilen soğanın ilk yetiştirme alanı bazı yazarlar tarafından; Afganistan, Pakistan, Tacikistan, İran'ın kuzey kesimleri olarak düşünülürken; bazı yazarlar tarafından ise ikincil merkezli ana vatanı; Yakın Doğu Asya, Akdeniz ülkeleri ve Türkmenistan'ın dağlık kesimlerinin olduğu düşünülmektedir (Gökçe ve Tekeli, 2015).

Yemeklik soğanlar dünya genelinde yetiştirilmekte ve tüketilmektedir. Taksonomide *Allium* cinsi olarak bilinir ve Alliaceae ailesine aittir. Bu aile içeriğinde yaklaşık 700 tür bulunmasına rağmen; 20 ile 30 kadarının yetiştiriciliği ve tüketimi yapılmaktadır. Bunlardan da en yaygın olarak gerek dünyada gerekse Türkiye'de kuru soğan başta olmak üzere; sarımsak ve pırasa bu aile içerisinde yer almaktadır. *Allium cepa* L yani kuru soğan; dünya üzerinde uzun yıllardan beri insan beslenmesinde kullanılmak için yetiştirilmektedir (Gökçe ve Tekeli, 2015).

Soğan (*Allium cepa* L.) soğangiller ailesinden keskin kokulu, yumrusu ve yeşil yaprakları tüketilen otsu bir bitkidir. Yemeklik soğanlar; taze olarak salatalarda, pişirilerek yemeklerde, kurutulup toz baharat olarak hazır gıdalarda, doğranıp dondurularak toplu yemeklerde olmak üzere farklı şekillerde kullanılan iştah açıcı bir sebzedir.

Soğan insan sağlığı için önemlidir. Soğan kardiovasküller (kalp-damar) rahatsızlıklarda, yapısındaki fruktan (şeker) sayesinde anti-kanserojen etkiye sahip olması ile yine yapısında bulunan kükürtlü bileşikler ile anti-tıkanma (damar açma) etkisine sahip olup; özellikle lifli olmasıyla kalın bağırsak (anti-colorectal) kanserini de önleyen bir sebzedir (Gökçe ve Tekeli, 2015).

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Dünyada Kuru Soğan Ekilen Alan

FAO verilerine göre; 2020 yılı dünya sebze ekim alanı 58,3 milyon ha olup, bunun %9,3'ünü kuru soğan oluşturmaktadır. Dünyada kuru soğan ekim alanı sebze ekim alanları içinde baklagillerden sonra ikinci sıradadır. 2020 yılında dünyada 143 ülkede kuru soğan üretilmiştir.

Daha çok Asya kıtasında yetiştirilen kuru soğan dünyada 1980 yılında 1,62 milyon hektar alanda üretilirken, bu rakam FAO verilerine göre 2020 yılında %238 artarak yaklaşık 5,5 milyon hektara ulaşmıştır. 2020 yılında dünyada en fazla kuru soğan alanına sahip olan ülke 1,4 milyon ha ile Hindistan'dır. Hindistan'ı sırasıyla yaklaşık 1,1 milyon ha ile Çin, 0,7

milyon ha alan ile Nijerya takip etmektedir. Bu ülkeleri sırasıyla Endonezya, Bangladeş ve Pakistan izlemektedir. Türkiye ise 70 bin ha alanla 12. sırada yer almaktadır.

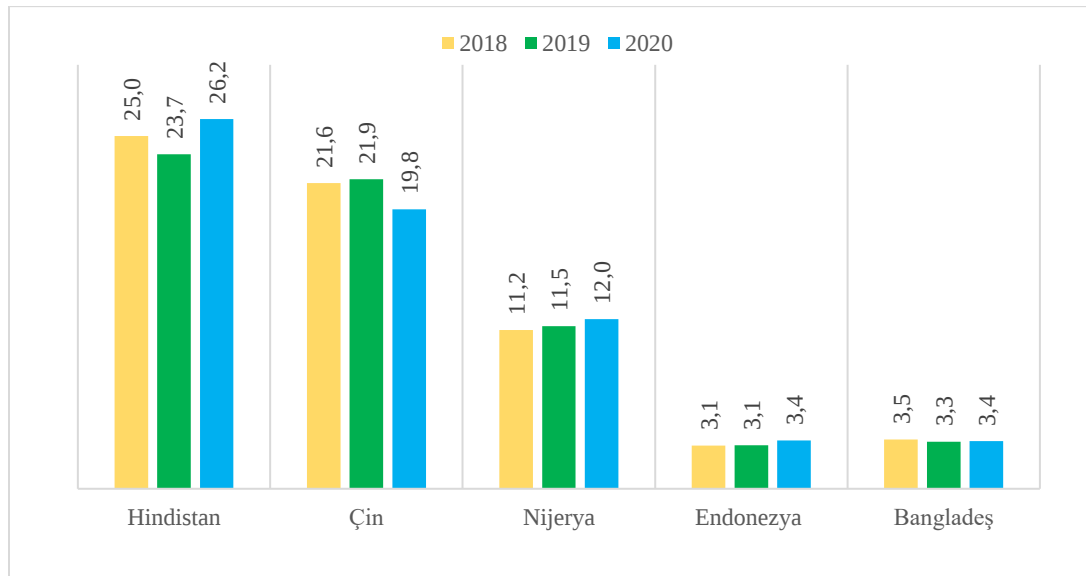
Son on yılın dünya kuru soğan ekim alanları incelendiğinde ise, 2010 yılında yaklaşık 4,2 milyon hektar olan alanın 2020 yılında 5,5 milyon hektara yükseldiği görülmektedir(Tablo 1). Kuru soğan ekim alanındaki bu artış daha çok kuru soğan üretiminde öncü beş ülkedeki ekim alanlarının artmasından kaynaklanmıştır. Ekim alanlarında Hindistan’da son on yılda %34,8, Çin’de %10,7, Nijerya’da %265,6 Bangladeş’te %70,0 ve Endonezya’da %56,8 artış görülmüştür.

Tablo 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanları (bin ha)

	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Hindistan	1.064	1.320	1.306	1.285	1.220	1.434
Çin	979	1.083	1.098	1.113	1.128	1.084
Nijerya	180	494	550	578	593	658
Endonezya	110	150	158	157	159	187
Bangladeş	118	177	186	179	172	185
Pakistan	125	136	138	150	148	148
Sudan	59	88	89	95	104	106
Vietnam	88	97	98	100	101	97
Mısır	62	69	81	86	88	89
Uganda	75	86	88	91	94	80
Myanmar	72	70	70	71	71	71
Türkiye	63	67	69	61	69	70
Diğer	1.280	1.246	1.241	1.223	1.258	1269
Dünya	4.214	5.076	5.144	5.147	5.152	5.479

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Grafik 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanlarında Önemli Ülkeler (2020, %)

Kaynak: Tablo 1

2.2. Dünyada Kuru Soğan Üretimi

Dünya sebze üretiminde baklagiller ve domatesten sonra üçüncü sırada soğan gelmektedir. Dünya kuru soğan üretiminin son beş yıl ortalaması yaklaşık olarak 98,5 milyon tondur. 2020 yılında 1,15 milyar ton sebze üretilmiş bunun %9,1'ini kuru soğan oluşturmaktadır.

FAO verilerine göre 2010 yılında dünyada yaklaşık 4,2 milyon hektar alanda 79,1 milyon kuru soğan üretimi yapılırken, 2020 yılında üretim %32,1 artarak yaklaşık 105 milyon tona ulaşmıştır. Kuru soğan üretiminin ülkelere göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

Dünya kuru soğan üretiminin ülke bazlı verilerine bakıldığında, artan nüfus miktarı ve gelişen tarımsal teknoloji ile beraber genel olarak ülkelerde düzenli bir üretim artışı olduğu görülmektedir. Türkiye'nin son on yılda kuru soğan üretiminin dalgalı seyrettiği görülmektedir. Türkiye 2020 yılında 2,3 milyon tonluk üretimi ile beşinci sırada yer almaktadır.

Tablo 2. Dünya Kuru Soğan Üretimi (bin ton)

	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Hindistan	15.118	20.931	22.427	23.262	22.819	26.738
Çin	21.690	23.727	23.699	23.604	23.677	23.660
ABD	3.338	3.801	3.737	3.284	3.551	3.821
Mısır	2.208	2.459	2.965	3.067	3.077	3.156
Türkiye	1.900	2.121	2.176	1.931	2.200	2.280
Pakistan	1.701	1.736	1.833	2.120	2.080	2.122
İran	1.929	2.401	1.701	1.518	1.807	2.064
Bangladeş	872	1.735	1.867	1.738	1.803	1.954
Sudan	0	1.584	1.600	1.717	1.919	1.950
Endonezya	1.049	1.447	1.470	1.503	1.580	1.815
Rusya	1.536	1.634	1.794	1.642	1.670	1.738
Hollanda	1.302	1.449	1.780	1.265	1.738	1.701
Diğer	26.499	29.925	31.511	30.229	33.338	31.555
Dünya	79.143	94.949	96.780	96.879	99.521	104.554

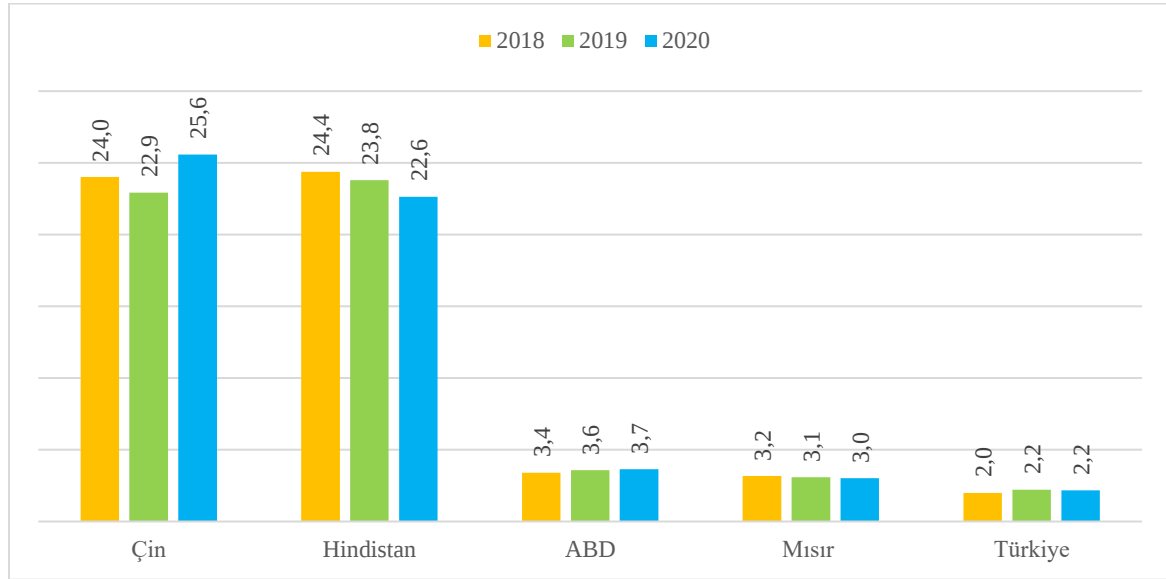
Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Dünya kuru soğan üretiminde ilk üç sırada Hindistan, Çin ve ABD yer almaktadır. Hindistan; 2020 yılı kuru soğan üretiminde ekim alanlarında olduğu gibi %25,6'lık pay ile dünyada ilk sırada yer almaktadır. Çin ise üretimde %22,6 pay ile ikinci sırada yer almaktadır.

Dünya kuru soğan üretiminde ilk sırada yer alan Hindistan'ın 2010 yılında 15,1 milyon ton olan kuru soğan üretimi 2020 yılında %76,8 artarak 26,7 milyon tona ulaşırken Çin'in 2010 yılında 21,7 milyon ton olan üretimi 2020 yılında %9,1 artarak 23,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. ABD'de ise 2010 yılında 3,3 milyon ton olan üretim 2020 yılında %14,5 artış göstererek 3,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Son on yıllık süreçte tüm ülkeler içerisinde en yüksek artış Sudan ve Bangladeş'te, ardından da Hindistan'da gerçekleşmiştir (Tablo 2). Bangladeş'te bu artışın en önemli nedeni çiftçilerin kuru soğan üretiminden %20-80 arasında kar elde etmeleridir (Wardad, 2017).

Grafik 2. Dünya Kuru Soğan Üretiminde Önemli Ülkeler (2020, %)

Kaynak: Tablo 2

2.3. Dünyada Kuru Soğan Verimi

FAO verilerine göre dünya ortalama kuru soğan verimi 2020 yılında bir önceki yıla göre %1'lik azalış göstererek 19,1 ton/ha olmuştur. Son on yılın dünya kuru soğan verimleri incelendiğinde, verimin 2010 yılında 18,8 ton/ha'dan 2020 yılında 19,1 ton/ha'a yükseldiği görülmektedir. Önemli kuru soğan üreticisi ülkeler içinde verimi dünya ortalamasından yüksek ülkeler 79,6 ton/ha ile Kore Cumhuriyeti ve 71,1 ton ile ABD'dir. ABD Dünya ortalama veriminin yaklaşık üç buçuk katı, Kore Cumhuriyeti de ortalama verimin yaklaşık dört katı verime sahiptir. Türkiye ise 32,4 ton/ha verim ile dünya kuru soğan veriminde kendisine otuz altıncı sırada yer bulmuştur(Tablo 3).

Tablo 3. Bazı Önemli Ülkelerin Kuru Soğan Verimleri (ton/ha)

	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Kore Cumhuriyeti	63,8	65,3	58,6	57,6	73,2	79,6
ABD	55,3	63,5	61,0	62,3	67,8	71,1
Avustralya	48,8	56,2	57,7	54,1	54,5	54,7
İspanya	49,2	55,4	52,5	52,8	55,0	52,1
Japonya	43,4	48,2	48,0	44,1	51,5	49,3
Guyana	5,0	95,0	25,7	73,6	58,9	48,0
Şili	48,1	48,4	48,0	47,9	47,8	47,8
İsveç	42,4	44,6	49,8	43,4	42,9	47,7
Hollanda	45,1	44,3	51,8	36,7	47,6	47,3
Çin	47,9	45,2	54,7	54,2	42,6	46,2
Avusturya	53,0	46,5	40,9	40,1	40,4	45,5
İngiltere	42,4	41,8	43,4	44,3	40,2	43,6
Almanya	44,2	46,3	46,0	37,1	42,2	42,7
Türkiye	30,3	31,5	32,0	31,8	32,1	32,4
Dünya	18,8	18,7	18,8	18,8	19,3	19,1

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

2.4. Dış Ticaret

2.4.1. İhracat

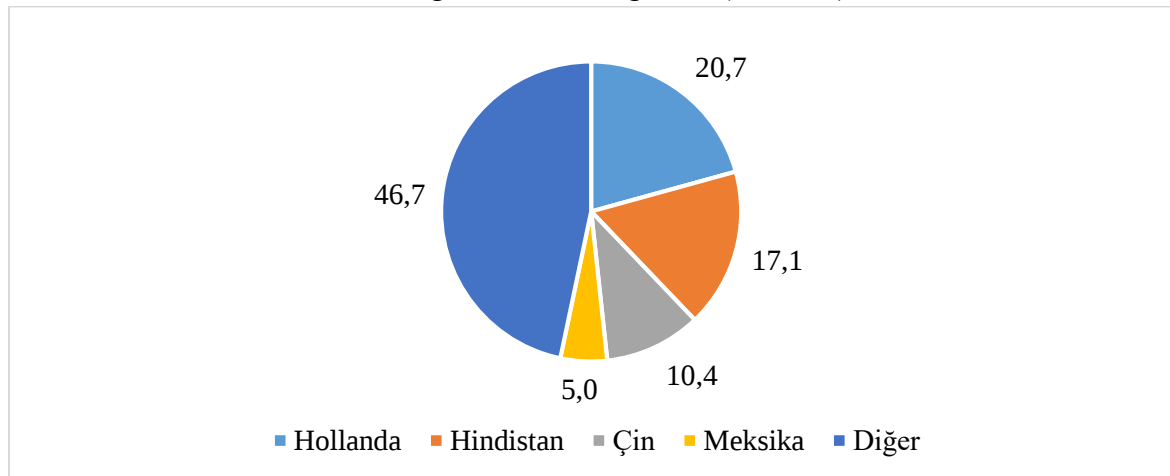
2010 yılında 6,9 milyon ton olan dünya kuru soğan ihracatı 2020 yılında 2010 yılına göre %22,5 artış, bir önceki yıla göre ise binde 4'lük azalış ile 8,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Ülkelere göre kuru soğan ihracatına bakıldığında 1,75 milyon ton kuru soğan ihracatı olan Hollanda %20,7'lik pay ile kuru soğan ihracatında ilk sıradadır. Hindistan, 1,45 milyon tonluk kuru soğan ihracatı ile dünya kuru soğan ihracatı içinde %17,1'lik pay ile ikinci sırada yer alırken, Çin 881 bin tonluk kuru soğan ihracatı ile dünya kuru soğan ihracatı içinde %10,4'lik pay ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 4). Dünya kuru soğan üretim miktarında ilk iki sırada Hindistan ve Çin yer almaktadır. Bu ülkelerin kuru soğan ihracat miktarı üretim miktarlarına kıyasla oldukça düşüktür. Söz konusu ülkelerde kuru soğan tarımı ihracata yönelik olarak değil, ülke içi tüketim amacıyla yapılmaktadır.

Tablo 4. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İhracatı (bin ton)

	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Hollanda	1.257	1.231	1.552	1.511	1.596	1.751
Hindistan	1.364	1.837	1.622	1.688	1.461	1.449
Çin	645	711	921	910	984	881
Meksika	327	413	421	433	352	424
Mısır	408	457	452	237	487	369
ABD	361	326	328	360	402	365
İspanya	224	356	338	356	412	358
Pakistan	122	76	60	211	166	304
Peru	166	209	191	219	249	256
Türkiye	96	106	248	101	235	221
Özbekistan	30	45	27	100	263	211
Arjantin	244	81	35	89	168	191
Diğer	1.654	1.686	1.472	1.375	1.711	1.672
Dünya	6.897	7.535	7.667	7.591	8.486	8.452

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 31.08.2022)

Grafik 3. Ülkelere Göre Kuru Soğan İhracatı Dağılımı (2020, %)

Kaynak: Tablo 4

2.4.2. İthalat

2010 yılında 6,6 milyon ton olan dünya kuru soğan ithalatı 2020 yılında 2010 yılına göre %26,6 bir önceki yıla göre ise %1,3 artarak 8,3 milyon tona ulaşmıştır.

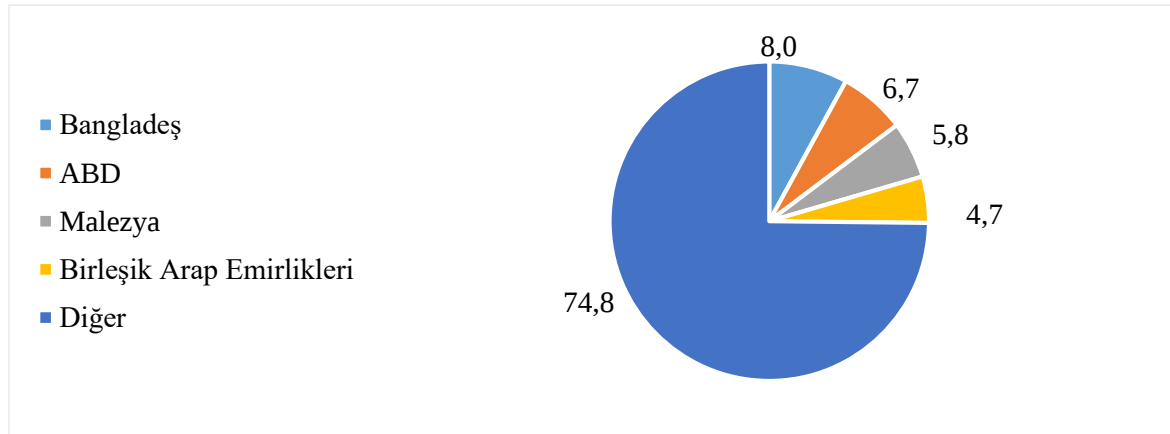
Tablo 5. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İthalatı (bin ton)

	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Bangladeş	506	322	207	263	255	664
ABD	391	521	550	568	543	561
Malezya	465	578	582	545	505	480
Birleşik Arap Emirlikleri	175	358	365	344	368	390
Suudi Arabistan	316	365	394	381	296	330
Birleşik Krallık	362	256	260	261	359	302
Sri Lanka	170	235	243	263	260	272
Almanya	238	249	237	248	283	249
Irak	76	353	201	340	196	246
Hollanda	163	121	226	254	345	233
Rusya	583	138	314	160	196	225
Japonya	340	279	291	294	280	220
Diğer	2.794	3.566	3.625	3.997	4.331	4.156
Dünya	6.578	7.341	7.495	7.916	8.217	8.327

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 31.08.2022)

Ülkelere göre dünya kuru soğan ithalatına bakıldığında 664 bin tonluk kuru soğan ithalatı ile Bangladeş önceki yıla göre ithalatını yaklaşık 2,6 kat artırarak %8,0'lık pay ile kuru soğan ithalatında birinci sıradadır. Dünya kuru soğan ithalatı içinde ABD, 561 bin ton ve %6,7'lik payı ile ikinci, Malezya 480 bin ton ve %5,8'lik pay ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 5) (Şekil 4).

Grafik 4. Ülkelere Göre Kuru Soğan İthalatı Dağılımı 2020, (%)

Kaynak: Tablo 5

Gelişmiş tarım teknolojisine sahip olan ABD ve Hollanda dünya kuru soğan ticaretinde önemli rol oynamaktadır. Geniş pazarlama ağlarına sahip olan bu ülkeler kuru soğan ihracat ve ithalatında dünya sıralamasında üst sıralarda yer almaktadır.

2.5. Fiyatlar

Dünya kuru soğan fiyatları ortalamalarına bakıldığında, 2010 yılında ton başına 580 \$ olan ortalama kuru soğan üretici fiyatının 2020 yılına gelindiğinde %12,7 azalarak 506 \$/tona düştüğü görülmektedir(Tablo 6). Yıllar itibari ile dünya kuru soğan fiyat ortalamasından yüksek olan bazı ülkelerin fiyatları Tablo 6’da gösterilmiştir. FAO verilerine göre 2020 yılında kuru soğan üretici fiyatlarında en yüksek üretici fiyatlarından biri Jamaika’da 2.022 \$/ton ve Endonezya’da 1.830 \$/ton’ dur. En düşük kuru soğan üretici fiyatı ise Kazakistan’dadır (107 \$/ton). Kazakistan’ın ardından Belarus (152 \$/ton) gelmektedir (FAO, 2022).

FAO verilerine göre kuru soğan ithalat ve ihracatında öne çıkan ülkelerin kuru soğan üretici fiyatları incelendiğinde 2020 yılında bir önceki yıla göre ton başına ABD’de %17,1 azalarak 320 \$/tona, Almanya’da %34,5 azalarak 256 \$/tona, Rusya’da %20,9 azalarak 181 \$/tona, Türkiye’de ise %25,3 azalarak 171 \$/ton olarak gerçekleşmiştir.

Dünyada yaşanan olumsuz iklim ve çevre koşulları yanında dış ticarete alınan ülke kararları ve yasaklar bazı ülkelerde yıllara göre sert fiyat hareketleri yaşatsa da kuru soğan fiyatları dünya ortalamasının uzun yıllardan beri yatay seyrettiği ve son yıldaki dünya fiyat ortalamasının 500 \$/ton civarında gerçekleştiği gözlenmektedir.

Tablo 6. Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton)

	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Jamaika	1.304	1.452	1.194	1.418	1.640	2.022
Endonezya	1.225	1.403	788	1.522	1.396	1.830
Katar	-	-	824	769	769	1.236
Yeşil Burun Adaları	1.010	1.167	1.101	1.152	1.194	1.133
Panama	1.190	1.080	838	814	836	1.122
Filipinler	593	1.112	797	962	839	1.092
Dominik Cumhuriyeti	972	1.226	983	1.142	1.233	1.056
Umman	-	520	520	520	520	975
Kosta Rika	1.003	1.045	953	750	1.327	927
Malta	432	884	625	414	1.002	906
İsviçre	-	708	680	763	789	883
Finlandiya	744	702	809	966	917	860
Moğolistan	930	925	819	692	751	752
Dünya	580	479	437	447	500	506

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

3. TÜRKİYE’DE DURUM

3.1. Türkiye Kuru Soğan Ekim Alanı

Türkiye’de kuru soğan ekim alanı, 2021 yılında ekilen arazinin %0,44’ünü oluşturmuştur. 2010-2021 yılları arasında kuru soğan ekim alanlarının toplam ekilen arazi içindeki payı %15,8 oranında bir artış göstermiştir(TÜİK, 2022).

Kuru soğan tarımı için çok iyi coğrafi koşullara sahip olan Türkiye’de 68 ilde kuru soğan üretimi yapılmaktadır. TÜİK verilerine göre, 2010 yılında 627 bin dekar olan kuru soğan

ekim alanı 2021 yılında 2010 yılına göre %11,5, bir önceki yıla göre ise %2 oranında bir artışla yaklaşık 699 bin dekar alana ulaşmıştır.

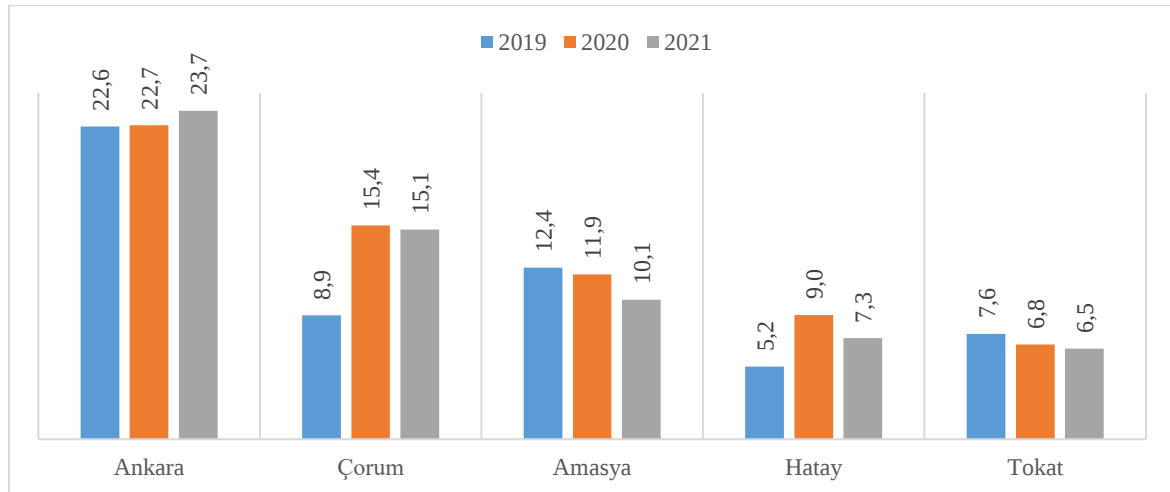
Türkiye’de kuru soğan ekimi yapılan iller incelendiğinde; TÜİK verilerine göre 2021 yılında kuru soğan ekim alanı en geniş il; 166 bin dekar ile Ankara olup toplam kuru soğan ekim alanının %23,7’sine sahiptir. Çorum 106 bin dekar ekim alanı ve %15,1’lik pay ile ikinci, Amasya ise 70 bin dekar ekim alanı ve %10’luk pay ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu illeri sırasıyla Hatay, Tokat, Eskişehir, Adana, Konya, Bursa ve Gaziantep izlemektedir (Tablo 7). Türkiye’de kişi başı kuru soğan tüketimi 21,1 kg ve kendi kendine yeterlilik oranı %114,2 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2022).

Tablo 7. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanı (da)

	2010	2017	2018	2019	2020	2021
Ankara	82.200	109.710	97.085	138.493	155.309	165.767
Çorum	30.735	43.514	41.054	54.822	77.420	105.739
Amasya	89.290	60.480	57.330	75.940	81.534	70.387
Hatay	50.890	46.499	34.046	32.160	61.377	50.973
Tokat	43.340	42.490	42.500	46.625	46.835	45.772
Eskişehir	32.870	37.345	26.540	30.572	33.960	35.260
Adana	37.866	33.489	34.863	35.141	35.486	34.858
Konya	6.954	24.096	22.907	25.281	27.168	28.101
Bursa	33.500	32.645	28.631	26.965	27.212	26.291
Gaziantep	1.640	8.450	8.250	8.550	8.485	9.235
Yozgat	23.142	6.523	6.515	6.132	6.666	9.198
Diğer	217.694	131.677	127.412	132.907	123.458	117.391
Türkiye	626.979	576.918	527.133	613.588	684.910	698.972

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Grafik 5. İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (2021, %)

Kaynak: Tablo 7

3.2. Türkiye Kuru Soğan Üretimi

Türkiye’deki kuru soğan üretimi 2010 yılında 1,9 milyon ton iken 2021 yılında 2010 yılına göre %31,6, bir önceki yıla göre ise %9,6 oranında artarak 2,5 milyon tona ulaşmıştır.

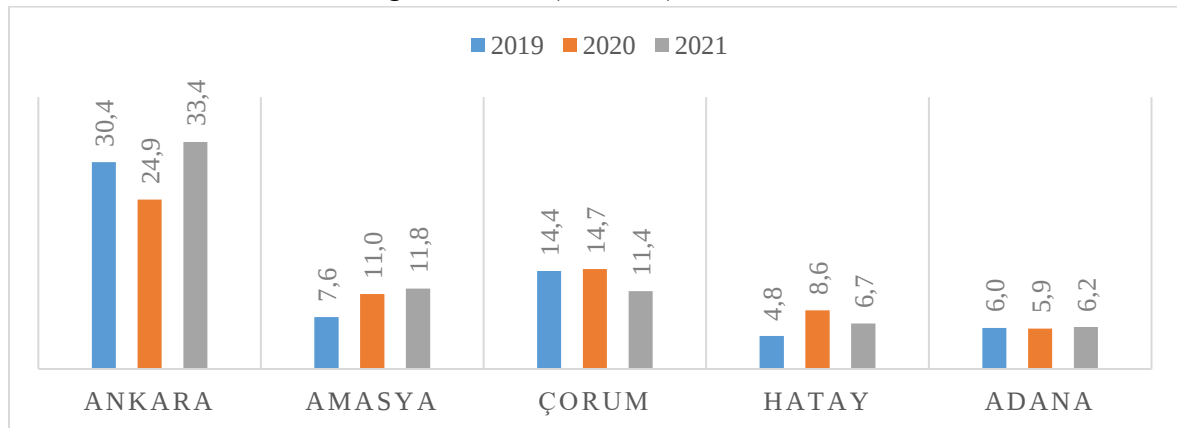
TÜİK verilerine göre, kuru soğan üretiminde 2021 yılında 835 bin ton üretim ile Ankara ilk sırada yer almaktadır. Türkiye kuru soğan üretiminin %33,4’ünü karşılayan Ankara’yı sırasıyla Çorum, Amasya, Hatay, Eskişehir, Adana ve Konya izlemektedir. Türkiye’deki kuru soğan üretiminin %80,3’ü bu illerde gerçekleştirilmektedir. Çorum, Türkiye kuru soğan üretiminden %11,8’lik pay alırken, Amasya %11,4’lük payla üçüncü sırada yer almaktadır. 2021 yılı kuru soğan üretiminde bir önceki yıla göre en büyük yükseliş %47,1’lik artış ile Ankara ilinde yaşanırken, Amasya ilinde bir önceki yıla göre %14,6’lık bir düşüş söz konusudur.

Tablo 8. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Üretim Miktarı (ton)

	2010	2017	2018	2019	2020	2021
Ankara	408.094	523.295	510.414	669.134	567.788	835.269
Çorum	73.673	178.399	166.460	168.087	251.037	295.503
Amasya	311.960	271.522	248.599	317.106	334.856	286.078
Hatay	132.775	197.923	108.899	106.587	196.804	167.653
Eskişehir	132.428	168.272	106.040	132.807	135.414	154.384
Adana	159.814	167.586	153.307	155.006	150.312	149.288
Konya	13.411	77.869	74.006	89.705	110.203	118.946
Tokat	125.690	121.786	112.232	117.491	107.901	84.553
Bursa	78.525	114.116	110.148	97.972	86.775	71.414
Osmaniye	4.302	11.542	13.604	21.965	35.969	33.053
Niğde	3.869	4.457	6.111	23.715	30.400	31.035
Diğer	455.459	339.144	320.875	300.425	272.541	272.824
Türkiye	1.900.000	2.175.911	1.930.695	2.200.000	2.280.000	2.500.000

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Grafik 6. İllere Göre Kuru Soğan Üretimi (2021, %)

Kaynak: Tablo 8

3.3. Türkiye Kuru Soğan Verimi

Türkiye’de kuru soğan verimi 2000 yılında ortalama 2,2 ton/da iken 2021 yılında 3,3 ton/da’ya yükselmiştir. Verimdeki bu gelişmenin son yirmi yılda tarımda teknolojinin daha yoğun kullanılması, hastalık ve zararlılarla mücadelede başarı düzeyinin artması ve kaliteli tohumluk kullanımından kaynaklandığı söylenebilir. Birim alandan en fazla verim Niğde (5,09 ton/da), Ankara (5,04 ton/da) ve Eskişehir (4,38 ton/da) illerinden alınmaktadır (TÜİK, 2022).

3.4. Dış Ticaret

3.4.1. İhracat

TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 2010/11 pazarlama yılında 108 bin ton olan kuru soğan ihracatı 2018/19 yılında 2010/11 yılına göre %27,5 azalarak 78 bin tona gerilemiştir. İhracat 2021/22 yılı itibarıyla bir önceki yıla göre %7,3 artış göstererek 296 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

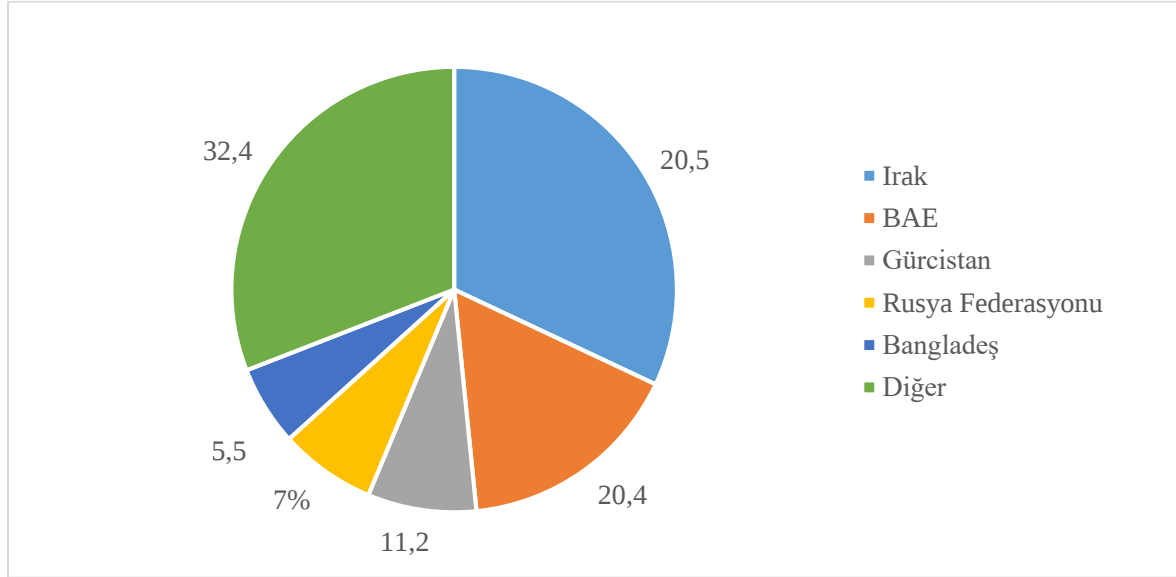
Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (ton)

	2010/11	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/ 22
Irak	38.328	114.528	7.083	43.140	23.598	94.858
BAE	-	4.452	73	29.935	45.655	48.559
Gürcistan	13.448	10.204	8.945	14.360	20.097	23.285
Rusya Federasyonu	34.775	266	6.634	21.956	26.375	20.652
Bangladeş	-	354	-	19.778	53.560	17.260
Suriye	23	1.763	7.673	12.443	11.003	16.274
Libya	-	-	49	16.385	10.329	12.366
Bulgaristan	6.358	1.075	12.095	12.818	11.864	11.126
Katar	-	3.763	-	6.034	7.967	8.830
Diğer	21.005	20.633	35.493	67.039	65.560	42.939
Toplam	107.578	157.040	78.043	243.887	276.009	296.151

Kaynak: TÜİK, 2022 Pazarlama yılı Eylül-Ağustos aylarını kapsamaktadır.

Türkiye’nin 2021/22 yılında kuru soğan ihracatı yaptığı ülkeler içinde Irak 94.858 ton ve % 32’lik pay ile ilk sırada yer almaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)’ne yapılan kuru soğan ihracatı 48.559 ton olup, %16,4 pay ile ikinci sırada yer alırken, Gürcistan 23.285 ton ve %7,9’luk pay ile üçüncü sırayı almaktadır. Gürcistan’ı sırasıyla Rusya, Bangladeş ve Suriye takip etmektedir.

Grafik 7. Türkiye'nin Kuru Soğan İhracatında Önemli Ülkeler (2021/22, %)

Kaynak: Tablo 9

3.4.2. İthalat

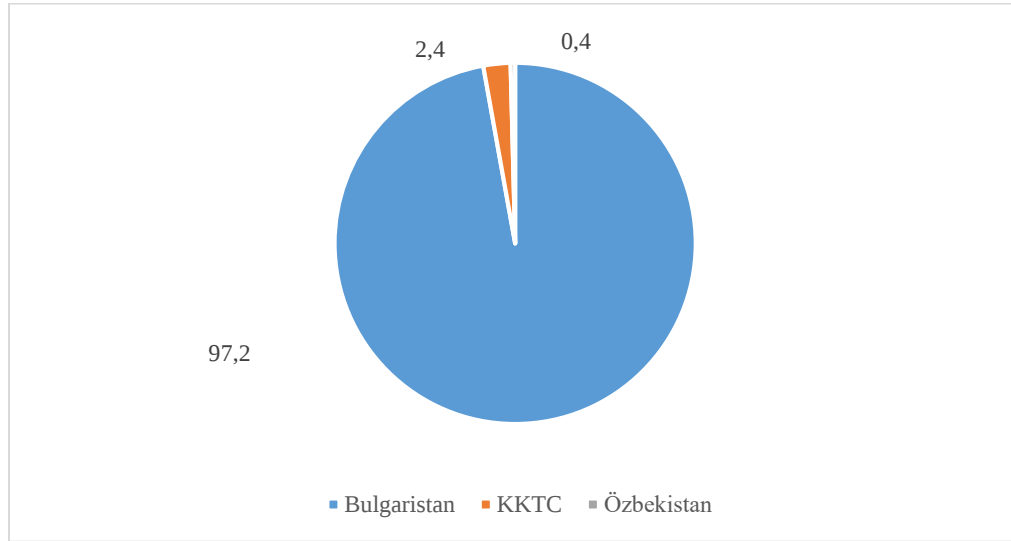
TÜİK verilerine göre Türkiye'deki kuru soğan ithalatı incelendiğinde; 2016/17 pazarlama yılında 71 ton kuru soğan ithalatı yapılırken ithalat 2017/18 yılında 195 ton olarak gerçekleşmiştir. Kuru soğan ithalatı 2018/19 yılında önceki yıla göre yaklaşık 66 bin kat artarak 128 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İthalat miktarındaki bu artışın sebebi kuru soğan fiyatlarında yaşanan ciddi artış nedeniyle yurt içi piyasasında dengeyi sağlamak için ithalata başvurulmasıdır. 2020/21 yılında kuru soğan ithalatı 162 ton olarak gerçekleşmiştir. 2021/22 yılında kuru soğan ithalatının gerçekleştirildiği ülkeler Bulgaristan, KKTC ve Özbekistan'dır. 2021/22 pazarlama yılında ithalat miktarı 24,7 ton olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılı ithalatın büyük kısmı Bulgaristan'a gerçekleşmiştir.

Tablo 10. Türkiye Kuru Soğan İthalatı (ton)

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/ 22
Bulgaristan	-	-	-	-	-	24
KKTC	-	-	-	-	-	0,6
Özbekistan	-	-	45.608	676	-	0,1
Diğer	71	195	82.359	735	-	-
Toplam	71	195	127.967	1.411	162,3	24,7

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 18.05.2022) Pazarlama yılı Eylül-Ağustos aylarını kapsamaktadır.

Grafik 8. Türkiye'nin Kuru Soğan İthalatında Önemli Ülkeler (2021/22, %)

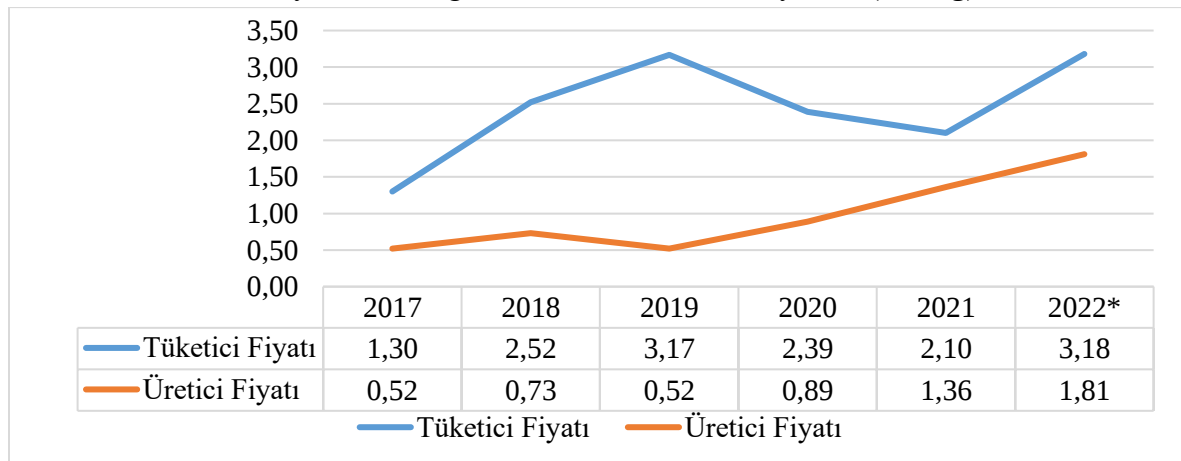
Kaynak: Tablo 10

3.5. Fiyatlar

Türkiye’de tarım ürünleri içerisinde soğan, üretim ve fiyat açısından fazla dalgalanma gösteren bir üründür. Kuru soğan üretici fiyatları; 2017 yılında 0,52 TL/kg iken 2018 yılında %40 artışla 0,73 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında 0,52 TL/kg olan kuru soğan fiyatı, 2020 yılında %71 artışla 0,89 TL/kg olmuştur. 2021 yılında ise bir önceki yıla göre %53 artış gösteren fiyatlar 1,36 TL/kg’a yükselmiş, 2022 yılının ilk sekiz aylık kuru soğan üretici fiyatı 1,81 TL/kg olarak gerçekleşmiştir(Şekil 8).

Kuru soğan tüketici fiyatları; 2017 yılında 1,30 TL/kg iken 2018 yılında %93,8 artışla 2,52 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında 2,52 TL/kg olan kuru soğan fiyatı, 2019 yılında %25,8 artışla 3,17 TL/kg olmuştur. 2021 yılında ise bir önceki yıla göre %12,1 azalışla 2,09 TL/kg’a gerilemiştir. 2022 yılının ilk dört aylık kuru soğan tüketici fiyatı 3,18 TL/kg olarak gerçekleşmiştir(Şekil 8).

Grafik 9. Yıllar İtibarıyla Kuru Soğan Üretici ve Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

*2022 yılı fiyatları TÜFE’de 4, ÜFE’de 8 aylıktır.

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 19.09.2022)

3.6. Türkiye ‘de Kuru Soğan Destekleme Politikaları

Türkiye’de kuru soğan üretimine 2021 yılında 19 TL/da mazot desteği ve 8 TL/da gübre desteği verilmiştir. Organik tarım kapsamında üretimi yapılan kuru soğan, 2. kategori ürünler arasında yer almakta olup, 2021 üretim sezonunda belirlenen destek miktarı ürün sertifikası bireysel olanlar için 40 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu olanlar için 20 TL/da’ dır. Ayrıca asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde, her 50 dekar araziye kadar analiz başına yetkili Toprak Analiz Laboratuvarlarına 40 lira Toprak Analizi Desteği verilmiştir. Kuru soğan üretimi yapan üreticilere verilen tarımsal desteğe bakıldığında 2017 yılında verilen toplam desteğin 2021 yılında %63,4 arttığı görülmektedir(Tablo 11).

Tablo 11. Türkiye Kuru Soğan Destek Tablosu

Verilen Destek (TL/kg)				
Yıllar	Toprak Analizi	Gübre	Mazot	Toplam
2017	0,0002	0,0011	0,0027	0,0041
2018	0,0002	0,0011	0,0027	0,0041
2019	0,0002	0,0011	0,0046	0,0059
2020	0,0002	0,0011	0,0047	0,0060
2021	0,0002	0,0024	0,0057	0,0084

Kaynak: TOB, TEPGE Hesaplamaları

3.7. Türkiye Kuru Soğan Girdi Pariteleri

Kuru soğan girdi pariteleri incelendiğinde; üretici fiyatları 2021 yılında 2017 yılına göre %73, gübre fiyatı %349, mazot fiyatı ise %60 oranında artmıştır. 2017 yılında 1 kg kuru soğan ile 0,73 kg gübre, 0,11 lt mazot alınabiliyor iken, 2021 yılında girdi fiyatlarındaki artışa bağlı olarak 1 kg kuru soğan ile 0,282 kg gübre, 0,12 lt mazot alınabilmektedir. Son 5 yıl içerisinde 1 kg kuru soğan ile alınabilecek gübre miktarında %61,3, mazot miktarında %9 oranında azalma görülmektedir. Üretici fiyatına desteklerin de ilave edilmesiyle beraber 2021 yılında 1 kg kuru soğan ile 0,285 kg gübre, 0,121 lt mazot alınabilmektedir.

Tablo 12. Türkiye Kuru Soğan Girdi Pariteleri

	2017	2018	2019	2020	2021
Kuru soğan üretici fiyatı (TL/kg) *	0,52	0,89	1,36	1,02	0,90
Kuru soğan fiyatı + destek (TL/kg)**	0,52	0,89	1,37	1,03	0,91
Gübre fiyatı (TL/kg) (a. sülfat)*	0,71	1,01	1,22	1,28	3,19
Mazot fiyatı (TL/lt)*	4,69	5,78	6,43	6,07	7,51
1 kg kuru soğan ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Kuru soğan /Gübre*	0,73	0,88	1,11	0,80	0,28
Kuru soğan + Destek/Gübre **	0,74	0,89	1,12	0,80	0,29
Kuru soğan /Mazot *	0,11	0,15	0,21	0,17	0,12
Kuru soğan + Destek/Mazot**	0,11	0,15	0,21	0,17	0,12

Kaynak: *TÜİK, **TÜİK, BÜGEM

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye’de çok tüketilen ve önemli bir besin kaynağı olan soğan (*Allium cepa* L.) aynı zamanda ekonomik önemi son derece yüksek sebzelerden birisidir. Dünya çapında çok önemli bir ürün olan kuru soğan üretimi en fazla Hindistan’da yapılmaktadır ve Türkiye beşinci sırada yer almaktadır. FAO 2020 yılı verilerine göre; dünyada toplam 105 milyon ton kuru soğan üretimi gerçekleştirilirken, bu üretimin %2,2’si Türkiye tarafından sağlanmaktadır.

Dünya kuru soğan ihracatında 2021 yılında Hollanda, Hindistan ve Çin önde gelen ülkeler arasındadır. 2020 yılının başında başlayan COVID-19 krizinin kuru soğan ticaretini yapan soğan tüccarları üzerinde genel olarak büyük bir etkisi olmamış ancak 2021 yılında etkisi görülmeye başlamıştır. 2021 yılında kuru soğan ihracatı bir önceki yıla göre %22,2 oranında azalmıştır. Kuru soğan ihracatında birinci ve ikinciliği paylaşan Hollanda ve Hindistan’da 2021 yılı kuru soğan ihracat rakamları bir önceki yıla göre fazla değişkenlik göstermese de üçüncü sıradaki Çin’de bir önceki yıla göre %31,1 oranında azalış göstererek 607 bin tona gerilemiştir. Kuru soğan ithalatında önemli paya sahip olan ülkeler ise ABD, Bangladeş ve Malezya’dır. 2021 yılı kuru soğan ithalatı ise bir önceki yıla göre %54,3 oranında azalmıştır. Dünya ithalat rakamlarında azalma söz konusu iken ABD, Hollanda ve Kazakistan’da gözle görülür bir artış yaşanmış Hollanda’da bu oran %40 iken Kazakistan’da %38 olarak gerçekleşmiştir. ABD’de ise %18.7 olarak gerçekleşmiştir.

2020 yılı başından itibaren COVID-19 salgını nedeniyle otel, lokanta vb. toplu tüketim yerlerinde yaşanan talep daralması yurtiçi ve yurtdışı piyasalarda soğan tüketimi gerilemiştir. Tüketicinin azalması stokların artmasına ve fiyatların üretici aleyhine düşmesine neden olmuştur.

Çiftçinin elde ettiği gelir açısından bakıldığında, yıldan yıla soğan arzındaki farklılıklar ve buna bağlı olarak değişen soğan fiyatları (özellikle kuru soğan üretiminde) önemli bir soruna yol açmaktadır. Üretim genelde bir önceki yılın fiyatlarına göre yapıldığından birbirini takip eden yıllar arasında fiyat bakımından önemli dalgalanmalar görülmektedir. Bu durumda çok masraf ve emek gerektiren soğan tarımı yapan üreticiler, fiyata bağlı olarak periyodik şekilde bazı yıllar yüksek karlar elde edebilirken bazı yıllar zarar edebilmektedirler.

Kuru soğan üretiminde karlılığın devam edebilmesi ve periyodik fiyat dalgalanmalarının etkisini en aza indirebilmek için, soğan üretiminin yoğun olarak yapıldığı illeri kapsayan bir üretici örgütlenmesine gidilerek soğan satışının bu örgütler aracılığıyla yapılması üreticilerin öncelik verdiği konular arasındadır. Bununla birlikte ürün çeşitliliği artırılarak kurutulmuş soğan, soğan tozu ve soğuk zincir içinde kıyılmış soğan gibi işlenmiş ürünler olarak değerlendirilebilir. Depolamadan dolayı ortaya çıkan ürün kaybını en aza indirmek açısından uygun depolama koşullarına ve teknolojiye sahip depoların hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Ülkelere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (ha)

	2016	2017	2018	2019	2020
Hindistan	1.320.000	1.306.000	1.285.000	1.220.000	1.434.000
Çin	1.082.666	1.078.517	1.089.724	1.083.636	1.083.959
Nijerya	493.570	550.399	574.221	603.133	658.233
Endonezya	149.635	158.172	156.779	159.195	186.900
Bangladeş	177.492	185.735	178.506	172.456	185.273
Pakistan	135.884	137.880	150.199	148.272	148.200
Sudan	87.696	89.450	95.103	104.463	105.789
Vietnam	97.572	97.523	96.720	97.272	97.171
Mısır	69.425	81.429	85.765	85.781	89.018
Uganda	78.921	80.274	80.914	80.036	80.408
Myanmar	69.962	69.779	70.586	71.430	70.575
Türkiye	67.379	67.945	60.694	68.478	70.275
Rusya	64.030	61.360	60.499	58.216	59.908
Ukrayna	55.100	54.800	52.500	53.900	55.100
ABD	59.850	61.310	52.690	52.366	53.742
İran	62.297	45.840	40.901	47.185	52.762
Cezayir	49.896	48.301	47.282	50.312	50.032
Meksika	51.504	51.666	50.168	47.952	48.628
Brezilya	57.349	51.682	47.644	48.134	47.487
Etiyopya	33.603	31.673	28.185	36.373	38.953
Nijer	33.288	34.642	34.798	37.644	37.433
Hollanda	32.723	34.356	34.510	36.510	35.940
Kazakistan	27.213	26.665	28.773	32.799	34.952
Özbekistan	31.364	28.063	36.693	36.148	34.931
Fas	25.089	27.805	36.733	29.177	31.862
Güney Afrika	28.532	29.434	29.834	28.899	29.929
Kolombiya	26.365	34.748	34.683	32.590	27.103
Japonya	25.800	25.600	26.200	25.900	25.610
İspanya	24.969	24.762	24.390	26.520	25.330
Arjantin	24.000	25.765	25.085	24.950	25.267
Kamerun	25.075	25.032	25.214	25.107	25.117
Polonya	26.548	26.019	25.450	25.200	23.000
Tacikistan	19.830	19.475	22.557	20.876	21.615
Afganistan	13.335	17.721	10.551	18.343	19.351
Tanzanya	18.767	19.421	18.222	18.803	18.815
Filipinler	12.988	18.259	17.905	19.948	18.391
Fransa	13.058	12.241	15.010	17.020	17.680
Romanya	30.273	30.025	17.290	17.350	16.960
Yemen	13.743	13.635	12.780	15.448	16.652
Dünya	5.078.344	5.146.054	5.148.743	5.154.439	5.480.671

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Üretimi (ton)

	2016	2017	2018	2019	2020
Hindistan	20.931.000	22.427.000	23.262.000	22.819.000	26.738.000
Çin	23.727.276	23.699.011	23.603.514	23.676.600	23.659.708
ABD	3.800.670	3.737.100	3.284.420	3.550.700	3.821.044
Mısır	2.458.618	2.965.218	3.067.214	3.077.316	3.155.649
Türkiye	2.120.581	2.175.911	1.930.695	2.200.000	2.280.000
Pakistan	1.736.361	1.833.160	2.119.675	2.079.593	2.122.000
İran	2.400.585	1.700.943	1.517.677	1.807.129	2.064.317
Bangladeş	1.735.334	1.866.502	1.737.714	1.802.868	1.953.800
Sudan	1.583.900	1.599.736	1.717.247	1.919.365	1.949.811
Endonezya	1.446.869	1.470.154	1.503.436	1.580.243	1.815.445
Rusya	1.633.752	1.794.417	1.642.106	1.669.992	1.738.165
Hollanda	1.449.400	1.779.600	1.264.800	1.737.650	1.701.290
Cezayir	1.525.987	1.420.310	1.399.691	1.613.729	1.665.671
Meksika	1.635.049	1.620.318	1.572.608	1.487.102	1.499.741
Brezilya	1.654.546	1.615.316	1.540.191	1.560.655	1.495.618
Nijerya	1.332.300	1.432.186	1.400.000	1.373.777	1.382.044
İspanya	1.384.098	1.299.534	1.288.030	1.458.920	1.319.800
Nijer	1.011.577	1.159.035	1.180.323	1.313.179	1.310.444
Japonya	1.243.000	1.228.000	1.155.000	1.334.000	1.263.061
Özbekistan	1.273.466	995.131	1.464.488	1.242.045	1.256.085
Güney Kore	1.298.749	1.144.493	1.520.969	1.594.450	1.168.227
Myanmar	1.123.084	1.007.046	1.014.209	1.032.920	1.058.949
Ukrayna	1.017.120	976.710	883.920	998.130	1.033.720
Kazakistan	757.347	744.264	813.516	916.205	993.492
Fas	685.647	754.129	954.801	880.399	828.901
Güney Afrika	685.605	716.201	726.841	707.242	735.786
Fransa	473.910	459.012	505.010	710.230	704.640
Tacikistan	556.955	555.059	680.920	641.779	681.049
Polonya	651.349	667.407	562.870	535.400	663.900
Arjantin	600.000	653.508	640.586	631.365	641.820
Almanya	522.677	541.354	503.160	607.110	629.630
Kolombiya	708.804	815.179	870.443	814.065	606.642
Peru	705.633	722.436	643.836	636.218	605.619
İtalya	450.645	410.536	372.180	477.910	457.970
Senegal	393.225	400.000	460.000	444.871	412.305
Birleşik Krallık	371.889	379.909	389.116	356.884	396.141
Şili	350.440	351.905	366.864	378.810	391.775
Etiyopya	327.475	293.888	262.478	273.859	346.048
Vietnam	341.242	344.989	347.720	344.650	345.786
Afganistan	141.649	212.000	154.257	352.725	326.006
Dünya	94.950.880	96.782.301	96.880.775	99.523.454	104.556.478

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 3. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Verimi (ton/ha)

	2016	2017	2018	2019	2020
Güney Kore	65,3	58,6	57,6	73,2	79,6
ABD	63,5	61,0	62,3	67,8	71,1
Avusturalya	56,2	57,7	54,1	54,5	54,7
İspanya	55,4	52,5	52,8	55,0	52,1
Japonya	48,2	48,0	44,1	51,5	49,3
Guyana	95,0	25,7	73,6	58,9	48,0
Şili	48,4	48,0	47,9	47,8	47,8
Sweden [210]	44,6	49,8	43,4	42,9	47,7
Hollanda	44,3	51,8	36,7	47,6	47,3
Tayvan	45,2	54,7	54,2	42,6	46,2
Avusturya	46,5	40,9	40,1	40,4	45,5
Birleşik Krallık	41,8	43,4	44,3	40,2	43,6
Almanya	46,3	46,0	37,1	42,2	42,7
Botsvana	42,0	44,0	46,3	44,4	42,7
Kanada	40,7	42,9	44,4	46,3	41,8
Kuveyt	35,7	36,0	36,4	41,4	40,7
Peru	39,0	39,6	39,9	40,4	40,0
Fransa	36,3	37,5	33,6	41,7	39,9
İran	38,5	37,1	37,1	38,3	39,1
Suudi Arabistan	25,6	26,1	16,7	17,7	38,4
Umman	17,8	17,7	16,8	16,5	38,0
Lübnan	36,2	40,7	42,6	37,2	37,9
İsviçre	43,9	38,6	44,2	36,4	37,1
Slovakya	36,7	21,4	31,4	31,3	37,0
İrlanda	28,0	30,7	24,6	35,5	36,7
Belçika	44,3	24,6	24,6	36,5	36,5
Portekiz	24,8	24,9	35,4	38,7	36,0
Özbekistan	40,6	35,5	39,9	34,4	36,0
İtalya	35,5	33,5	32,1	34,0	35,7
Yunanistan	31,1	30,5	32,8	35,0	35,6
Mısır	35,4	36,4	35,8	35,9	35,4
Nijer	30,4	33,5	33,9	34,9	35,0
Kıbrıs	39,2	34,9	31,2	31,1	33,4
Cezayir	30,6	29,4	29,6	32,1	33,3
Macaristan	28,2	27,6	25,4	29,1	32,6
Türkiye	31,5	32,0	31,8	32,1	32,4
Tunus	29,9	29,3	30,3	31,2	32,1
Danimarka	42,1	42,8	31,7	31,8	31,6
Tacikistan	28,1	28,5	30,2	30,7	31,5
Brezilya	28,9	31,3	32,3	32,4	31,5
Dünya	23,2	22,5	22,3	23,0	23,7

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 4. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İhracatı (ton)

	2017	2018	2019	2020	2021
Hollanda	1.565.290	1.528.607	1.593.686	1.770.159	1.705.246
Hindistan	1.621.779	1.688.420	1.460.547	1.448.718	1.434.908
Çin	921.792	910.119	983.718	881.314	606.830
Meksika	420.989	432.619	643.391	781.639	471.703
Pakistan	59.949	210.609	166.264	303.989	457.191
ABD	327.891	349.245	396.348	366.362	345.834
Peru	191.281	212.807	242.149	255.669	296.110
Türkiye	248.270	101.169	236.634	220.860	273.455
Mısır	566.278	445.991	825.379	354.279	267.515
Yeni Zelanda	199.377	142.573	187.299	225.127	242.556
Özbekistan	27.247	100.373	261.945	254.869	204.331
Afganistan	0	0	142.381	212.550	156.148
Arjantin	34.470	88.888	168.169	191.412	142.710
Polonya	112.772	155.626	138.743	155.937	142.066
Güney Afrika	106.159	105.790	128.641	119.267	124.807
Yemen	82.471	57.564	69.039	91.892	106.112
Fransa	111.607	119.086	128.363	138.070	103.914
Tacikistan	52.984	81.906	82.967	90.204	95.824
Avusturya	45.114	59.200	51.882	65.659	76.621
Kanada	65.117	67.019	61.522	63.176	64.638
Fas	11.892	41.390	26.646	55.118	60.165
Almanya	97.340	86.954	67.897	74.450	55.843
Avusturalya	27.535	33.805	47.648	42.554	54.019
Kazakistan	63.191	54.212	103.161	46.641	46.227
Rusya	29.620	45.277	71.935	62.196	39.928
Belçika	60.051	40.385	39.493	52.917	37.233
İtalya	46.308	39.093	35.267	30.458	34.090
Tanzanya	4.796	2.211	13.165	21.411	29.980
Guatemala	40.254	39.555	30.102	32.839	29.406
Şili	22.746	18.974	39.548	46.892	27.364
Myanmar	22.961	8.675	19.453	50.460	26.598
Tayland	13.834	12.442	11.623	18.923	22.700
Ukrayna	16.269	20.720	13.107	23.304	21.419
Etiyopya	16.487	16.044	15.826	18.450	19.841
Slovakya	10.262	12.999	16.067	16.071	17.567
Malezya	52.732	19.903	14.871	18.137	16.600
Nijerya	0	3.302	0	0	15.961
Sırbistan	16.802	20.152	22.204	16.638	15.435
Azerbaycan	56.612	40.687	26.156	17.203	13.771
Singapur	9.640	7.330	8.999	10.256	13.188
Vietnam	3.350	4.187	5.011	6.695	11.053
Dünya	8.491.036	8.801.054	10.438.738	10.395.102	8.087.484

Kaynak: TRADEMAP (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 5. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İthalatı (ton)

	2017	2018	2019	2020	2021
ABD	549.966	568.131	543.276	561.269	666.408
Bangladeş	209.703	262.796	259.403	687.594	558.757
Malezya	581.660	544.622	504.692	479.729	484.867
Hollanda	223.420	249.917	332.124	225.401	316.253
İngiltere	341.977	401.467	457.193	306.477	296.195
Birleşik Arap Emirlikleri	365.305	343.979	368.169	390.053	275.871
Sri Lanka	243.229		246.123	272.079	264.692
Kanada	190.255	187.085	206.661	210.615	248.445
Almanya	246.443	257.698	294.140	262.859	235.484
Japonya	291.513	294.740	280.639	220.452	235.245
Kazakistan	79.392	151.302	124.257	160.454	221.817
Suudi Arabistan	392.691	381.314	296.019	329.852	213.194
Vietnam	49.565	39.809	53.973	44.712	183.446
Fildişi Sahili	196.808	201.117	210.562	246.102	173.181
Poland	43.534	61.536	214.073	164.528	161.755
Rusya	313.748	159.504	195.641	224.655	160.535
Nepal	135.130	322.635	140.944	57.409	158.753
Senegal	191.033	131.751	146.941	176.542	155.573
Pakistan	75.838	54.422	85.604	165.237	133.996
Fransa	143.081	149.336	146.290	132.168	132.590
Belçika	140.186	120.656	126.820	133.407	117.926
Brezilya	64.698	117.892	211.523	197.759	116.963
Endonezya	151.165	120.921	111.935	134.885	115.248
İspanya	53.755	86.750	81.834	89.028	110.633
Filipinler	34.163	105.028	23.082	84.626	101.681
Moritanya	54.366	54.424	36.464	73.004	85.926
Gine	73.014	70.640	57.419	72.448	80.904
Portekiz	60.387	79.181	71.090	78.402	78.380
Katar	82.108	92.752	96.034	90.337	78.302
Singapur	71.359	69.775	74.142	77.443	78.105
Romanya	49.078	86.175	87.330	63.981	71.634
İtalya	58.831	75.626	86.924	68.982	70.584
Tayvan	77.150	53.259	83.251	82.569	69.740
Meksika	93.276	86.267	0	0	66.235
Çek Cumhuriyeti	83.755	77.568	68.767	67.556	65.139
Tayland	39.795	93.803	152.698	106.881	63.034
Irak	225.170	341.717	342.703	377.078	61.931
Umman	94.926	95.666	108.028	92.803	59.625
Mozambik	22.429	41.895	39.030	39.059	56.521
El Salvador	41.692	42.587	38.993	45.352	50.681
Mali	33.788	25.806	29.140	39.440	49.169
Dünya	14.355.600	16.835.940	16.919.453	17.857.494	8.144.865

Kaynak: TRADEMAP (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 6. Ülkelere Göre Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton)

	2016	2017	2018	2019	2020
Jamaika	1.452	1.194	1.418	1.697	2.022
Endonezya	1.404	788	1.522	1.396	1,829
Kosta Rica	1.045	953	750	1.327	1,236
Cabo Verde	1.167	1.101	1.152	1.194	1,132
Saint Kitts and Nevis	2.029	817	1.021	1.021	-
Malta	884	625	414	1.003	905
Finlandiya	702	809	966	917	860
Gana	935	649	796	846	-
Romanya	525	491	667	816	751
Filipinler	1.112	797	906	793	1,092
İsviçre	708	680	763	789	883
Bangladeş	312	401	305	781	633
Sri Lanka	638	1.105	667	759	689
Moğolistan	925	819	692	751	751
Mauritius	605	631	706	677	641
Uruguay	544	802	542	664	-
Kuveyt	629	626	629	659	620
Filistin	557	499	660	644	528
Ruanda	736	709	774	637	734
İsrail	540	496	639	632	710
Birleşik Krallık	485	465	546	604	558
Avustralya	592	745	587	585	432
Danimarka	271	274	307	533	357
Vietnam	552	587	470	528	540
Lübnan	502	469	457	523	-
Yunanistan	443	359	480	523	420
Umman	520	520	520	520	974
Bosna Hersek	219	312	368	499	305
Çekya	319	244	353	489	322
Arnavutluk	319	298	403	485	298
Slovenya	453	482	609	462	411
Macaristan	226	231	336	448	331
Kuzey Makedonya	148	117	206	440	193
Şili	525	295	502	434	468
Polonya	217	170	297	417	255
Ekvator	358	544	374	410	-
Slovakya	343	299	347	398	395
Sırbistan	221	179	318	397	278
Kıbrıs	251	289	354	397	332
Almanya	232	157	275	391	256
ABD	301	317	331	386	320
Dünya	479	448	468	528	503

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 7. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanı (da)

	2017	2018	2019	2020	2021
Ankara	109.710	97.085	138.493	155.309	165.767
Çorum	43.514	41.054	54.822	77.420	105.739
Amasya	60.480	57.330	75.940	81.534	70.387
Hatay	46.499	34.046	32.160	61.377	50.973
Tokat	42.490	42.500	46.625	46.835	45.772
Eskişehir	37.345	26.540	30.572	33.960	35.260
Adana	33.489	34.863	35.141	35.486	34.858
Konya	24.096	22.907	25.281	27.168	28.101
Bursa	32.645	28.631	26.965	27.212	26.291
Gaziantep	8.450	8.250	8.550	8.485	9.235
Yozgat	6.523	6.515	6.132	6.666	9.198
Osmaniye	3.485	3.881	5.436	9.400	8.994
Karaman	8.750	8.700	8.850	8.338	8.260
Afyonkarahisar	10.082	10.174	12.634	7.968	7.922
Diyarbakır	4.937	4.915	4.631	6.431	6.343
Niğde	3.130	3.530	6.030	6.150	6.100
Denizli	5.796	5.494	6.039	5.448	5.781
Balıkesir	7.280	9.300	9.080	6.325	5.780
Antalya	7.090	6.310	6.140	5.488	5.485
Tekirdağ	8.412	7.172	6.056	5.644	5.405
Kilis	4.000	4.800	5.000	5.264	5.235
Kütahya	4.581	4.526	5.095	5.034	5.174
Kahramanmaraş	4.439	4.344	4.496	4.709	4.580
Elazığ	3.595	3.765	3.945	4.330	4.328
Şanlıurfa	6.250	6.670	9.650	4.786	3.856
Uşak	2.223	2.223	3.290	3.596	3.640
Çanakkale	2.181	2.184	3.201	3.277	3.377
Mersin	2.364	2.308	2.476	2.677	2.690
Manisa	2.480	2.682	2.225	2.168	2.025
Burdur	2.892	2.637	2.346	2.540	1.865
İzmir	2.000	1.900	2.165	1.899	1.858
Nevşehir	705	676	755	769	1.653
Kırklareli	2.469	2.280	1.742	1.691	1.639
Aksaray	6.800	5.250	1.285	1.490	1.490
Kırıkkale	1.128	1.228	1.128	1.150	1.450
Kırşehir	683	568	495	811	1.279
Isparta	5.330	5.085	5.142	5.370	1.255
Edirne	1.353	1.363	1.280	1.260	1.242
Adıyaman	1.506	625	1.070	1.031	929
Muğla	1.308	1.322	1.244	954	822
Türkiye	576.918	527.133	613.588	684.910	698.972

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 8. Türkiye’de İllerin Kuru Soğan Üretim Miktarları (ton)

	2017	2018	2019	2020	2021
Ankara	523.295	510.414	669.134	567.788	835.269
Çorum	178.399	166.460	168.087	251.037	295.503
Amasya	271.522	248.599	317.106	334.856	286.078
Hatay	197.923	108.899	106.587	196.804	167.653
Eskişehir	168.272	106.040	132.807	135.414	154.384
Adana	167.586	153.307	155.006	150.312	149.288
Konya	77.869	74.006	89.705	110.203	118.946
Tokat	121.786	112.232	117.491	107.901	84.553
Bursa	114.116	110.148	97.972	86.775	71.414
Osmaniye	11.542	13.604	21.965	35.969	33.053
Niğde	4.457	6.111	23.715	30.400	31.035
Afyonkarahisar	41.354	25.547	34.439	30.010	30.835
Gaziantep	28.232	27.855	27.888	27.432	28.777
Yozgat	27.803	26.951	25.099	23.787	28.262
Diyarbakır	7.055	14.906	14.186	20.971	21.725
Denizli	16.818	16.245	16.526	16.683	17.732
Karaman	19.863	19.845	19.131	16.414	16.172
Şanlıurfa	13.367	15.065	22.607	16.415	12.395
Kilis	10.194	11.575	11.133	10.676	10.327
Balıkesir	10.730	18.724	12.683	4.702	9.881
Tekirdağ	15.782	11.252	10.842	9.561	8.786
Kütahya	8.816	7.732	9.057	7.791	7.983
Mersin	10.687	10.599	10.664	7.894	7.804
Kahramanmaraş	8.118	7.794	7.833	7.522	7.042
Antalya	11.278	9.771	9.316	7.637	6.956
Uşak	5.159	5.277	6.494	7.633	6.354
Elazığ	5.185	5.422	5.408	5.749	5.905
İzmir	4.496	4.330	4.561	5.038	4.960
Çanakkale	3.065	3.097	4.286	4.590	4.567
Kırıkkale	4.443	4.467	4.754	3.911	3.837
Kırklareli	4.704	4.486	3.238	2.917	2.841
Aksaray	13.471	10.382	2.285	2.646	2.642
Edirne	3.012	3.050	2.754	2.507	2.535
Isparta	6.348	6.125	5.850	6.626	2.185
Burdur	3.784	3.251	3.181	3.536	2.164
Manisa	3.213	3.437	2.605	2.335	2.136
Muğla	2.922	3.048	2.712	2.007	1.613
Mardin	29	37	51	1.677	1.607
Kırşehir	1.228	1.070	865	1.178	1.514
Nevşehir	767	736	866	794	1.355
Türkiye	2.175.911	1.930.695	2.200.000	2.280.000	2.500.000

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

Ek Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (bin ton)

	2017	2018	2019	2020	2021
Irak	108.212	51.956	34.965	24.468	59.037
BAE	1.319	3.229	29.746	45.040	38.118
Rusya	70.505	266	6.634	21.956	26.399
Gürcistan	15.783	8.436	16.838	11.395	21.480
Bangladeş	354	0	19.438	44.741	17.797
Libya	0	0	16.269	1.544	17.464
Bulgaristan	2.607	4.774	14.166	7.383	15.073
Suriye	24.782	1.636	11.189	4.792	14.572
Romanya	843	924	8.294	5.239	14.274
Katar	2.402	1.757	5.866	7.713	6.936
Kuveyt	629	1.248	2.426	7.422	6.430
K.K.T.C.	3.775	4.129	2.626	1.622	5.499
Malezya	0	16	0	2.791	4.396
Umman	921	1.223	284	5.298	4.269
Sri Lanka	0	0	8.401	11.992	3.175
İsrail	22	14.097	1.226	3.030	2.329
Kosova	95	30	407	140	1.957
Moldova	131	0	1.281	972	1.239
Bahreyn	195	229	337	948	1.009
Mauritius	0	0	0	0	952
Yunanistan	234	1.273	1.893	48	883
Almanya	44	20	1.152	189	859
Ukrayna	135	0	1.054	1.870	810
Azerbaycan	149	3	0	25	750
Bosna-Hersek	0	25	422	36	669
Birleşik Krallık	4	0	0	0	525
Lübnan	0	0	0	42	496
Hindistan	0	0	35.414	5.532	457
Gine	0	56	23	0	419
Sırbistan	0	0	149	0	369
Güney Kore	673	0	0	0	290
İspanya	0	0	42	0	242
Norveç	0	20	193	5	224
Avusturya	0	0	67	22	215
Arnavutluk	0	0	0	0	199
Polonya	0	0	567	223	174
Hollanda	0	1	419	315	163
Hırvatistan	0	0	952	23	151
Tunus	0	0	0	0	120
Kuzey Makedonya	0	0	71	0	113
Toplam	245.991	101.025	226.190	219.249	271.371

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2022)

KAYNAKLAR

FAO, 2022. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division [Http://Faostat. Fao. Org.](http://Faostat.Fao.Org) (Erişim: 18.05.2022).

Gökçe, A.F., Tekeli F., 2015 ‘‘Yemeklik Soğan Ve Türkiye’de Islah Süreci’’ Türkiye Tohumcular Birlięi Dergisi, 13,s.41-45. Ankara.

TUİK, 2022. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>. (Erişim: 19.09.2022)

Trademap, 2022. https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm (Erişim: 18.05.2022)

Y., Wardad, 2017. ‘‘Onion production doubles in 10 years but prices still high’’, The Financial Express, <http://today.thefinancialexpress.com.bd/print/onion-production-doubles-in-10-years-but-prices-still-high-1511798905>.

Yılmaz, H., Demircan, V., Erel, G., 2006. "Başlıca Üretici İllerde Kuru Soğan Üretim Maliyetleri ve Karlılık Göstergeleri (Profitability Indicators and Production Costs of Dry Onions in Mainly Producing Provinces), Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 21(2), s.39-48. Adana.